

(Hekayə)

Bacım hər iki-üç gündən bir mənə baş çəkir ki, sonra ondan inciməyim.

- Bə Qaçaq Nəbi gəlib çıxmadı? – özü də həyata qədəm basar-basmas soruşacağı. Qaçaq Nəbi – yəni qardaşımız Səfər.

- Yox, hələ sakitlikdi. Görünmür. Mən Moskvadan gəlib, yolüstü Bakıdan keçəndə, Səfər çox dil-ağız elədi: sən get kəndə, dedi, onsuz indi mənim baş qaşımaya da vaxtım yoxdur. Guya həm də danxmayım orda, gələn həftə hökmən yanıma gələcək. Bən iki-üç, yox, üç-dörd gün (hörmət birdən yadına düşdü-yündən, günlərin sayını artırdı) uzun illərdən sonra bir yerdə olar, bir-birimizin sifətinə görərik. Sonra da gülümsəyib, bunun üstündən - «doyunca görərik», dedi. Onun qardaşa hörmət-izəti qəfil tutmalar şəklindəydi. Həm də sözümdən belə çıxardı ki, Bakıda qalmamağıma heifsiyələr, hərçənd görürdüm yox, araşdırırsan, aksinə, buna bərk sevinir. Dedi, lap məzuniyyətə çıxıb rayona gələrdi, yəni bütün məzuniyyətini mənə, bir növ, qurban verərdi, ancaq «onu bir iş var, saxlayıb ona».

Təki hamının hər işi düzəlsin - mənənsiz keçinməyə nə var!

- Gör neçə həftədi burdasang Xəbər eləseydi gəlməyəcək, dərdimizi bilirdik, - bacım deyir.

- ...Əsas da təzə evinizin yerinə baxardıq, - keçən dəfəki sözümlü təkrar edirəm ki, qardaşı qonaq çağırmaq kimi ayıb bir işdən onun canını qurtarım.

- Usta ölmüş gəlir bəyəm?! Söz verdi, ele o gedən də getdi.

Bacım qonşu kənddən atası evinə gələndə, beş uşağından gah iki-si-üçü, gah dördü səyyarə kimi ətrafında dövrə vurur. Özü də tünd göy rəngli tumanını, sarı köynəyini geyəcək, başına güllü yaylıq bağlayacaq. Ayaqqabısı da - «dağ rəngində». O ele məktəbdən bəri qəhvəyiyyə «dağ rəngi» deyir. Bu, bacımın adam arasına çıxmaq paltarıdır. Onun rəng duyğusu yox: bilmir hansı rəng han-

siyla tutar, hansıyla yox. Mənimlə salamlayıb kef-əhval tutanacan, üzündə heç bir şeylə uyuşmayan, elə bil yad bir adama, onun xoş baxması xatirinə bişirilə-düşürülmüş, qutaba oxşar təbəssümlər olar. Mən bunu onda nə uşaqlıqda görmüşdüm, nə də qız çağında. Bu, təzə şeydi, mənimlə yadlaşmanın əlaməti idi. Ancaq o get-gedə özü də bilmədən, yenə mənə çoxdan tanış olan təbəssümlərə keçərdi. Onda ürəyim gələrdi yerinə.

Bacımın rəng duyğusu

Hə, bu da mənim məzuniyyətimin axırıncı həftəsi. Onun mənə hörmət imkanı tükənir deyə, tələsirmə tez də mənə barı şıtır-pıtır bir hörmət ələsin, yoxsa sonra ona ayıb olacaq. Elə bacım da vaxtın qurtarmağı ucbatından, hörmətə tələsir.

- Bu gedənin tərs damarı tutub: gəlib çıxmaq bilmir!

Bacım bir əldə iki qarpız tutur, birçə qonaqlıqla iki qardaşın borcundan birdən çıxmaq istəyir. Bu da yadlaşmanın başqa əlaməti; özü də deyən, artıq gecdi, düzələsi dərd deyil. Mağil yad təbəssüm qec-tez keçirdi evvelkinəg Mənim gonaç çağırılmağım planısa keçmirdi ki, keçmirdi. Elə yazıq Səfər də yaddı. Ona da ayrıca qonaqlıq yox, hökmən mənimlə birgəsi nəsib olmalıydı. Ancaq o ele bil hiylənə duymuşdu. Bu yarımqonaqlığa düçar olmamaq üçün Bakıdan gəlmirdi. Mənimlə qaçmaq yerim yox – şikar ovçunun gözleəri qabağındaydı. Amma təsəllilərim çoxdu. Bacımın balaca qızı qulağıma pıçıldamışdı ki, anası mənim gelişimə iki yekəqarın qarpız saxlayıb. O, uşağıdı, bilməzdi, mənə bilirdim ki, onun biri mənimdi, biri də Səfərin. Görəsən, qarpız olmasaydı, nə saxlayacaqdı, yəqin heç nə – et, yağ, düyüg Barı qarpızda şeire, nəğ-

məyə bənzər bir şey vardı.

Bacım axır bir gün dedi:

- Sabah bazardır, bizə gəlg

Yeni qonaq gəl. Ancaq «qonaq gəl» demir, qorxur inciyəm.

- Nə zəhmətdi, axı, özüm onsuz haçan olsa gələcekdim.

- Özün niyə? – elə bil o, ayrı bir vaxtda, icazəsiz gəlməyimə razı deyildi.

- Qarşıda hələ beş günümüz var, gözləyək, qoy bəlkəg

- Beşdən az qalır. Yox, günü sa-

bah!

Deyən, artıq əmindir ki, partiyaya keçməsinə badalaq atmasınlar deyə, Səfər şəhərdə qalacaq. Əşi, da-ha gəlməsi getdi. Ona düşəcək hörməti də mənə həsr etməyə məcburdu. Hökmən sabah – axı, başqa vaxt nə hörmət?!. Başqa vaxtın öz dərdi-səri var. Sabah gəl, bununla da səninlə üzülüşək!

- Ay səni, sabah istəyirdim başqa yərə gedəm...

- Nə başqa yer? Elə şey yoxdu!

Bacım başqa yərə gəlməyimə heç özi razı olmadı. İcazə əlindədi, vermədi. Mən sabaha onun hörmətinin qurbanıydım. Artıq qurbanlıq qoç kimi də heç yərə qaça bilməzdim. Sabah düz axşam beşdə (nə ondan tez, nə bir az gec) onlarda olmalıydım, dopdolu süfə ağır gilyotin kimi boynuma eməliydidi.

Deyilən vaxtı onlara vaqə olanda, bacım yenə göy tumanda, sarı köynəkəydi. Bundan ürəyim başı soğan qabığı kimi soyuldu. Bacımın rəng duyğusu yox, mən də durub ondan gileylenirəm.

Məclisde bacımın yoldaşından başqa da bir cüt adam oturmuşdu. Düzdü, hər ikisi üzədən mənə tanış gəlirdi. Sən demə, Səfərə çatası yarı hörmət bu iki insan arasında bölü-

Rafiq Tağı

nübmüş. Demək, mənə 0,5, onların hər birinə 0,25 hörmət düşmüşdü. Mənə avam-avam elə bilmisəm Səfərə olunası hörmət də mənə qalacaq, yeni 1,0 hörmət – iki qarpız. Yaxşı ki öz halal 0,5-im elimdən çıxmadı.

Kəndin qırağındakı, tənəbisində küləklərin qılınc oynatdığı bu ev ucqar sayılırdı. Evin günçixanı çöldü ki, orda qorxulu bir şey – qəbiristanlıq dururdu. Uzaqdasa ayrı bir ölkə kimi, sovxozu da ayrı olan bir kənd görse-nirdi. Qonaqların biri o kəndin erizə-

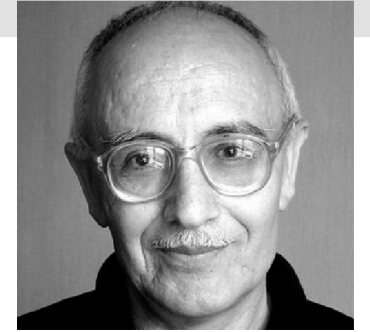
baz, nadürüst-nacins adamlarından, orda işləyib necə qaçmağından danırdı. O biri qonaq da dilləndi:

- Olmuşam orda, - elə bil turist səfərində, Afrikada olmuşdu.

Kürəkənimiz mənə bir dost kimi baxırdı. Bizim dostluğumuz nə ondan, nə də məndən asılı olmadan yaranmışdı. Bacımla ailə qumasaydı, gəndən-gənə bir-birimizi tanıyardıqsa da, dost olmazdıq. İndi də əgər onlar ayrılısaydılar, bizim dostluğumuz izsiz-tozsuz itəcəkdi.

Arvadlar alt gözde oturmuşdular, onlar da bizim kimi yeyirdilər, ya yox, bilmirəm, hər halda, açağıda qab-qacaq, çəngəl-bıçaq cingildəşirdi. Bəlkə də bu heç maraqlı deyildi. Maraqlısı o idi ki, biz yeyirdik və hərəsi 0,25 hörmətlik qonaqlar xörəkləri gözleerine basıb qurtaran kimi, yaallah, durdular ayağa. Özü də nədənsə, ayağa durandan sonra gəlməyə icazə istədilər. Biz də o icazəni, artıq verməyə bilməzdik deyə, verdik. Hörmət 1,0, ya heç olmasa, 0,5 olsaydı, bəlkə çox da oturdardılar, televizora da baxardırlar, Siyasi Bürodan mitili atılanlardan ləzzətə danışardırlar.

Onlar gedəndə, mən hələ yenə qaldım ki, borcumu axıracan, gedənlərdən ikiqat çox ödəyim. Onda bir neçə qadın məni məhrəm bilib, yu-

xarı qalxdı, ancaq oturub ləbbeyk susdular. Denən, daha niyə gəlirdiniz; sanki ağızlarına su almışdılar.

- Sizin bu ev elə bil kurortdur, - istədim rəng duyğusu olmayan bacıma, təsəlliyyə ehtiyac olmasa da, bir təsəlli verim.

- Yamanca da!..

- Belə atmosfer üçün Sumqayıtda, Bakıda ölürlər.

- Ölürlər, gəlsinlər evimizi dəyişək, - bacımın üzündə yarıyad-yarıdoğma bir təbəssüm göründü. Buna da şükür.

- Mən heç dəyişməmə! – bay, tərif bacımın yoldaşının döşünə yatmışdı.

- Yox, vallah, zarafatsız, - mən durub, idman edirmiş kimi, köks dolusu nəfəs aldım. Kaş bacım sözlərimə inana, bir yanı qəbiristanlıq, eyvanından uzaq və yad bir ölkə kimi görse-nən deməqoq bir kəndə yaxın evdə üreklə yaşaya. Hərçənd rəng duyğusu olmayan bacımın hörmət-sizliyi, yeni guya mənə xüsusi hörməti qəlbimi göynədirdi.

Bu da axır, son. Onlar ailəlikcə mənə dərin hörmət (dərin hörmətsizlik) göstərər ötürürdülər gedəm. Ya tələ, ya qışmət, bir də bunları haçaq görəml.. Hər şey qaldı neçə-neçə illərdən sonraya. Yox, elə bəlkə də vətənə gec-gec gəlməyim yaxşıdır; gilyotin kimi ağır süfrələri boynuma endirmək bacımın özünə də ağır gəlirdi.

Həyatın başında birdən xatırladım ki, axı, onlar təzə ev yerini götürüb, dedim bir onu mənə göstərsinlər. Qoy onu da görüm, sonra çixım gedim...